

padě — normálnímu úřednickému a služebnímu řádu (služební pragmatice) této korporace. Dlužno-li však dle toho, co řečeno, ve smyslu našeho právního řádu uznati služební poměr zaměstnancu státních a komunálních — pokud nejde o výjimečný případ zaměstnance pouze »smluvního« — za poměr práva veřejného, pak normovaná kompetence úřadů správních k rozhodování sporů z poměru toho — čítajíc v to spory o nároky majetkoprávní, jeví se pouhým důsledkem odpovídajícím zásadnímu rozhranění kompetence soudu s jedné a úřadů správních s druhé strany, a nikoli ustanovením výjimečným, které by analogického použití nepřipouštělo. Na stanovisku, že majetkoprávní nároky samosprávných úředníků ze služebního poměru nehodí se na pořad práva soukromého, stála judikatura ohledně majetkoprávních nároků ze služebního poměru úředníků zemských, ač tu zákonné opory pro svůj konstantně hájený názor postrádala. Naproti tomu v příčině úředníků obecních a okresních, kde rovněž po dlouhou dobu nebylo zákonného ustanovení, judikatura vindikovala kompetenci pro spory ze služebního poměru — zcela nedůsledně ke stanovisku zaujatému v příčině úředníků zemských, řádným soudům. Zákony ze dne 3. října 1907 z. z. čís. 63 ohledně úředníků okresních a ze dne 29. května 1908 z. z. čís. 35 ohledně úředníků obecních v Čechách poměr těchto samosprávných zaměstnanců nově upraven. Otázka kompetence rozřešena v ten smysl, že spory o příjmy služební a výslužné úředníka jakož i o zaplatovací požitky vdov i sirotek odkázány řádným soudům, ostatní spory pak ze služebního poměru úřadům samosprávným (§ 40 leg. cit.). Jak patrně z materiálů (zpráva komise sněmovní ze dne 1. března 1907 tisk CDLXXXVII/II-01), bylo ustanovení ono diktováno momenty čistě zevnějšími; kdežto dřívější osnovy přikazovaly všechny spory úřadům samosprávným, mělo nyní býti vyhověno opětným žádostem úřednictva, které chtělo míti spory o požitky služební vyhrazeny soudům; sněm. komise pak tomuto přání — jak praví — vyhověla tím spíše, že také obdobné spory úředníků státních a zemských neprojednávají se pořadem administrativním, nýbrž před říšským soudem. Šlo tedy o větší garanci rychlého a nestranného rozhodování, nikoli o důsledek nějakého zásadního právního názoru. Zákony ze dne 23. července 1919 sb. čís. 443 a 444 v § 2 prohlášení úředníci okresní a obecní, ustanovení ve smyslu těchto zákonů, výslovně za úředníky veřejné, čímž autoritativně rozřešena otázka, »která do té doby mohla býti považována za spornou«. Jako důsledek tohoto ustanovení přijat pak kompetenční předpis § 40 odstavec první zákona, dle něhož přikázány veškeré spory ze služebního poměru, incl. spory o požitky služební, úřadům samosprávným. Zpráva ústavního výboru tisk 1362 NS. odůvodňuje ustanovení toto tím, že není příčiny, proč by měl v tomto směru zůstatí umělý rozdíl mezi úředníky státními a samosprávnými, když podle § 2 i tito úředníci jsou funkcionáři veřejnými. Vyslovena tedy zákonodárcem zásada, že úředníci samosprávní jsou úředníky veřejnými, a že rozhodování o sporech z jejich služebního poměru přísluší úřadům správním.

Čís. 1137.

Význam ujednání ve smlouvě pachtovní z doby předválečné: »Pachtovní nesmí nijakým finančním opatřením státu a nijakými zákonnými

změnami v nyní platné měnové a mincovní soustavě býti ztenčeno, nýbrž dlužno je vezdy platiti penízem, odpovídajícím jeho vnitřní hodnotě dle dnešní měny.«

Příjav za určité období bez výhrady pachtovné, nemůže propachtovatel domáhati se napotom doplatku s poukazem na smlouvu, jež pro jisté případy uznává nárok na vyšší pachtovné.

(Rozh. ze dne 12. července 1921, Rv II 95/21.)

Sporné strany uzavřely roku 1912 pachtovní smlouvu na delší řadu let za roční pachtovné 50.000 K a ujednaly v odstavci druhém § 4, jak shora uvedeno. Pachtýř platil pachtovné čtvrtletně a propachtovatel přijal splátky až do 31. října 1919. Vzhledem k pokleslé valutě domáhal se na pachtýři doplatku pachtovného, počínajíc listopadem 1916. Procesní soud první stolice žalobu co do důvodu zamítl. Důvody: V § 4, odstavce druhý, pachtovní smlouvy jsou určité uvedeny případy, ve kterých má býti propachtovatel chráněn, totiž v případě aktivního zásáhnutí státu určitými, přesnými opatřeními. Že by se strany státu taková opatření se byla stala, totiž určitě a přesně nějakým zákonem anebo státní úpravou, nebylo žalobcem tvrzeno. Žalobce zastává stanovisko, že tato ochrana propachtovatele má místa i tehdy, když by znehodnocení peněz nastalo následkem jinakých událostí samo o sobě, tedy nikoliv státní úpravou. Oprávněnost tohoto stanoviska dle náhledu soudu nelze však z obsahu tohoto shora citovaného bodu pachtovní smlouvy nikterak dovoditi. Ale i kdyby tomu tak bylo, nebylo by lze míru a stupeň znehodnocení peněz, které nastalo nejen odstraněním kovového pokladu, nýbrž i působením faktorů jiných s válkou souvisejících, určitě a přesně stanoviti. Mimo to není zde přesného podkladu, zvláště když dle výpovědí svědků o obsahu pachtovní smlouvy nebylo zvláštní diskuse a každý svědek podkládá tomu bodu jiný obsah a jiný význam. Nelze proto mluviti též o srovnalé vůli stran (§§ 861, 869 obč. zák.), a proto bylo v úvaze shora uvedených okolností a přihlížeje k tomu, že srovnalá vůle stran výsledky řízení průvodního v tomto směru nedala se zjistiti, žalobu ohledně právního důvodu jako neodůvodněnou zamítnouti. Odvolací soud žalobě vyhověl. Důvody: Odvolání jest oduvodněno již proto, že první soud věc po právní stránce mylně posoudil. Není sporu o tom, že strany uzavřely dne 28. července 1912 smlouvu, jež obsahovala v odstavci druhém § 4 ustanovení, že pachtovné nemá žádnými finančními opatřeními státu a žádnou zákonnou změnou, týkající se měnového a mincovního systému toho času platného, býti ztenčeno, nýbrž musí vždy placeno býti v onom obnosu, který se rovná vnitřní hodnotě měny v den uzavření smlouvy. Smlouvu tuto obě smluvní strany podepsaly a nelze tedy mluviti o tom, že tu není srovnalé vůle stran snad proto, že právní zástupcové stran, jež byli slyšeni jako svědci, jevili různý osobní názor o obsahu sporného odstavce smlouvy. Naopak může se jednati pouze o pravý smysl onoho ustanovení odstavce druhého § 4 zmíněné smlouvy a k výkladu tomu jest povolán ve sporu výhradně soud, jenž, aby si zjednal pro tento výklad spolehlivější podklad, může ovšem o okolnostech, za kterých k dohodě došlo, vyslechnouti i svědky. Tito však potvrdili souhlasně, že při podpisu smlouvy se o onom odstavci nedeбатovalo, a rozhoduje proto

v první řadě, co strany dojednaly a co tedy dle znění smlouvy jest pro každou třetí osobu patrné. První soud nevykládá však té části smlouvy správně, tvrdí, že v odstavci druhém § 4 pachtovní smlouvy jsou případy, ve kterých má býti propachtovatel chráněn, určitě uvedeny, neboť přehlíží, že, i když se tam předesílá, že pachtovné nemá žádnými finančními opatřeními státu a žádnou zákonnou změnou měnového a mincového systému t. č. platného býti ztenčeno, jest tam pak jasně a výslovně stanoveno, že pachtovné musí býti zapláceno v onom obnosu, jenž se rovná vnitřní hodnotě měny, platící v den uzavření smlouvy a to v ž d y, tedy v každém případě nastalého znehodnocení valuty. Se zřetelem na toto jasné znění onoho ustanovení, jež žalovaná strana sama označuje jako tak zvanou »Devalvierungsklausel«, nemůže býti pochybné, jak dlužno rozuměti slovem: »seinem inneren Werte nach« — a že se tu zejména nejedná snad o spornou otázku, lze-li také při papírových penězích mluvit o vnitřní jejich ceně, nýbrž že touto dohodou mělo se jednoduše přesunouti na dlužníka, zde pachtýře, nebezpečí znehodnocení měny, které by jinak, totiž bez takové dohody postihnuo věřitele, zde propachtovatele. Při správném právním posouzení věci a právním výkladu smlouvy má tedy žalobce nárok, aby mu pachtovné zapláceno bylo tak, aby neměl toliko nominálně 50.000 K ročně, nýbrž takovou hodnotu, která se co do kupní síly rovná hodnotě 50.000 K rak. uherské měny v době uzavření nájemní smlouvy. Jest proto oprávněn žalobce žádati nejen zvýšení pachtovné činže dle nařízení ze dne 30. srpna 1920, čís. 471 sb. z. a n., které právo přísluší dle onoho nařízení každému propachtovateli bez zvláštní dohody, nýbrž má právě na základě odstavce druhého § 4 se stranou žalovanou dojednané pachtovní smlouvy nárok shora blíže označený, jehož se vším právem žalobou domáhá. Na tom ničeho nemění, že na splatné již $\frac{1}{4}$ roční částky až do 31. října 1919 placeno bylo po 12.500 K, neboť zaplacením zaniká povinnost dlužníkovy pouze tenkrát, splnil-li vše, co plniti byl p o v i n e n. To se však v přítomném případě dle toho, co shora jest uvedeno, nestalo, neboť jest notorickým, že znehodnocení rakousko-uherské valuty započalo nedlouho po vypuknutí světové války, že to šlo s ní stále s kopce a že ani koruna československá, mající ovšem lepší zázemí kursu a větší kupní sílu, než koruna rakousko-uherská, pokud se týče nekolikovaná, přece z daleka nemá oné kupní síly, jak ji měla koruna rakousko-uherská v roce 1912. Tím však, že žalobce ono částečné placení přijímal, ačkoliv k tomu nebyl povinen, nedal ještě nikterak na jevo, že se onoho doplatku, který nyní požaduje a jenž mu dle jasného znění smlouvy přísluší, mlčky vzdal.

N e j v y š š í s o u d obnovil rozsudek prvního soudu.

D ů v o d y:

Uplatňujíc dovolací důvod § 503 čís. 4 c. ř. s., jest žalovaná akciová společnost v právu. Opíraje se o § 4, odstavce druhý, pachtovní smlouvy, požaduje žalobce doplatek na pachtovné za poslední tři roky, počínaje listopadem 1916. Žalobce připouští, že na splatné jež $\frac{1}{4}$ roční lhůty pachtovného bylo žalovanou společností až do 31. října 1919 placeno po 12.500 K. Při tom jest lhostejno, zda placeno bylo přímo žalobci, či jeho hospodářské správě, poněvadž žalobce, spokojiv se s tím, že placeno bylo

jeho hospodářské správě, dal zřejmě na jevo, že zmocňuje svou hospodářskou správu, by za něho pachtovné přijímala. Dlužno proto vycházeti ze skutečnosti, že žalobce přijal za dobu až do 31. října 1919 pachtovné penízem, ve smlouvě číselně určeným, nevyhradiv si nároku na doplatek ve smyslu zmíněného odstavce pachtovní smlouvy. Hledíc k této skutečnosti, nelze upříti oprávněnosti námitky žalované společnosti, že žalobce, nechť řečený odstavec pachtovní smlouvy vykládá se tak či onak, nemá za řečenou dobu nároku na doplatek. Vyvrací-li odvolací soud tuto námitku žalované společnosti poukazem k tomu, že zaplacením zaniká dlužníková povinnost pouze tenkrát, splnil-li vše, co splniti byl povinen, čemuž však, hledíc ku znehodnocení rakousko-uherské měny a ku menší kupní síle československé koruny, než jakou kupní sílu měla rakousko-uherská koruna v roce 1912, není prý tak, zapomíná odvolací soud, že v čase, kdy zapravovány byly ty které lhuty pachtovného, nebyly jistými ani závazek žalované společnosti k zaplacení doplatku, tím méně pak rozsah tohoto závazku. Smysl a dosah ustanovení § 4, odstavec druhý, pachtovní smlouvy jest nejasný, dopouští ustanovení to různý výklad. Dokladem toho jest tento spor. Mimo to řečené ustanovení pachtovní smlouvy i při tom i při onom z možných a slyšitelných výkladů vázáno jest předpoklady, jež rovněž nejsou pevně vyhrazenými prvky obecně ustáleného smyslu, i tyto předpoklady samy lze zase pojímati způsobem různým. Platila-li tudíž žalovaná akciová společnost za řečená období pachtovné v číselně ujednané výši a bylo-li pachtovné v této výši žalobcem bez výhrady přijato, lze tomu rozuměti jen tak, že žalovaná akciová společnost byla na stanovisku, že nenastaly předpoklady zmíněného ustanovení pachtovní smlouvy a že tudíž k doplatkům není povinna, a že žalobce na toto stanovisko žalované akciové společnosti přistoupil. Tomu-li tak, nutno pachtovné za dobu do 31. října 1919 považovati za plně vyrovnané a není opodstatněna žaloba, pokud domáhá se doplatků za řečenou dobu. Zbývá proto jen ještě zabývat se otázkou, zda oprávněna jest žaloba, pokud domáhá se doplatků za dobu další, počínajíc 1. listopadem 1919. I tuto otázku dlužno zodpověděti záporně. Bylo již k tomu poukázáno, že sporný odstavec pachtovní smlouvy jest nejasným, dopouští různé výklady. K výkladu nelze upotřebiti výpovědi slyšených svědků. Z nich, pokud se na věc pamatovali, jeden každý rozuměl zmíněnému odstavci pachtovní smlouvy jinak, jsou však za jedno v tom, že smysl a dosah tohoto smluvního ustanovení nebyl probírán, že se o něm vůbec nejednalo. Nutno proto z doslovu § 4, odstavec druhý pachtovní smlouvy pátrati po jeho smyslu a dosahu. Odvolací soud vyložil toto ustanovení smlouvy tak, že prý pachtýř převzal nebezpečí znehodnocení měny, klade váhu na závěrečná slova »sondern ist stets in jenem Betrage zu bezahlen, welcher seinem inneren Werte nach der heute giltigen Währung entspricht«. K tomuto výkladu nejvyšší soud se nepřidává. Výklad ten beze všeho bližšího odůvodnění nechává prostě stranou prvou část § 4, odstavec první, pachtovní smlouvy, ač není žádné opory pro předpoklad, že ona první část jen mimoděk byla do smluvy pojata. Poněvadž jak řečeno, není mimo doslov jiných pomůcek pro výklad smlouvy, nelze rozhodující význam přiznati jen jedné, závěrečné stati a snížení druhou, počáteční stať na místo podružné. Dlužno naopak obě statě uznati za rovnocenné a vyložiti tak, by pospolu obstály. Tu pak jest zjevno, že propach-

tovatel měl býti chráněn proti ztenčení pachtovného, kdyby toto přivedeno bylo některou z obou přesně vytčených příčin. Těmito příčinami byla jednak jakákoli finanční opatření státu, jednak jakékoli zákonné změny tehda plativší měnové a mincovní soustavy. Těmito skutečnostmi přivedené ztenčení pachtovného nemělo postihnouti propachtovatele, jemu mělo se, nehledíc k těmto skutečnostem (stets), dostati peníze, odpovídajícího svou vnitřní hodnotou měně, plativší v čase uzavření smlouvy. Za znehodnocení pachtovného, jež bylo by přivedeno jinými skutečnostmi, najmě vlivy hospodářskými, pachtýřem záruka převzata nebyla. Žalobce i pro případ tohoto výkladu hájí opodstatněnost žalobního nároku, shledávaje finanční opatření bývalého rakouského státu v tom, že za světové války zrušena povinnost rak.-uherské banky k zákonnému kovovému krytí bankovek a že došlo k převýdaji nekrytých papírových peněz. Než tyto skutečnosti pro dobu, počínajíc dnem 1. listopadu 1919, o kterou se zde jen ještě jedná, nepřicházejí vůbec v úvahu. Neboť formelně dnem 12. dubna 1919, materielně již dnem 10. března, to jest dnem, kdy skončeno okoloování bankovek, vstoupila v život měna československá. Tato měna není pokračovatelem bývalé rak.-uherské měny, jest novou, samostatnou měnou jiného státu, než kterou měnou byla korunová měna z roku 1912. Jest ovšem možno, že shora řečenými finančními opatřeními bývalého rak.-uher. státu spolupřivedené znehodnocení rakousko-uherské korunové měny jeví vliv i na hodnotu československé měny. Než hledíc k této měně, nemají finanční ona opatření významu jako opatření státní, to jest jako opatření československého státu, nýbrž jako pouhý národohospodářský prvek, stlačující valutu. K těmto prvkům však § 4, odstavec druhý, pachtovní smlouvy se dle shora řečeného nevztahuje. Pro dobu, počínajíc uzákoněním československé měny, není zde vztahu jednak mezi vnitřní hodnotou této měny, jednak mezi rak.-uherskou měnou z doby uzavření smlouvy a alterujícími ji finančními opatřeními bývalého rakouského státu. Oživením československého státu a uzákoněním jeho samostatné měny nastaly poměry, na něž ve smlouvě přirozeně pamatováno nebylo a pamatováno býti nemohlo a jež proto nelze podřaditi pod ustanovení § 4, odstavec druhý pachtovní smlouvy.

Čís. 1138.

Upisování válečných půjček (IX. válečná půjčka).

Převod zálohových vkladů z účtu subskripčního na účet běžný.

(Rozh. ze dne 12. července 1921, Rv II 100/21.)

Spořitelna města T. byla po delší dobu se žalovanou bankou v obchodním spojení a ukládala část přebytku u této banky. V roce 1918 uložila více částek jednak na běžný účet, jednak na účet subskripční IX. vál. půjčky rak. Po převratu oznámila žalovaná banka spořitelně dopisem ze dne 8. listopadu 1918: »Jelikož účet subskripční IX. rak. vál. půjčky stává se nyní illusorním, sdělujeme Vám dle příkazu naší centrály, že zálohové vklady, které jsme uložili u poštovní spořitelny, podléhají výpovědi, a to 25 proc. vkladu výpovědi 14denní, dalších 25 proc. vkladu výpovědi 6měsíční a dalších 50 proc. vkladu výpovědi 6měsíční. Předpokládáme, že